

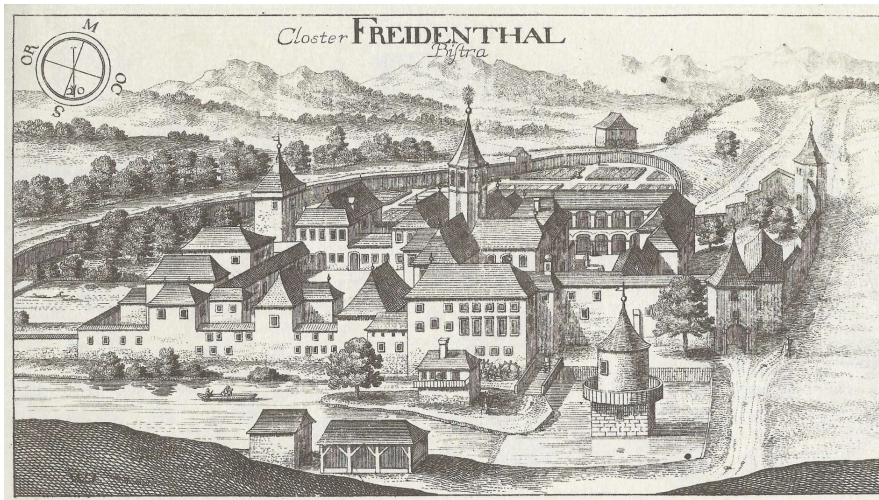

Zveza Ljudskih Tradicijskih Skupin Slovenije
Slovenian CIOFF® National Section

Bilten

Št. 2, letnik XXII.

april 2023

Vsebina

<i>mag. Janja Ravnikar:</i> Zbor članov ZLTSS 2023	3
<i>Alenka Klemenčič:</i> Folkart in senegalski košarkarji	4
<i>Barbara Sitar:</i> 40 let Folklornega društva Lancova vas	6
<i>Tone Petrovič:</i> Ocenjevanje	9
<i>Borut Luša:</i> MIFF 2023	11
<i>Foto: Arhiv Narodni dom Maribor:</i> Prihaja Folkart 2023: Indonezija in Zimbabve ..	12

Bilten je brezplačno glasilo članov Zveze ljudskih tradicijskih skupin Slovenije in izhaja štirikrat letno.

Naslov: Zveza ljudskih tradicijskih skupin Slovenije
Glavni trg 7
p. p. 173
4000 Kranj
e-pošta: cioff-slovenia@cioff.org
internet: www.zltss.si

Bilten ureja Uredniški odbor:
glavna urednica mag. Janja Ravnikar
član Božidar Fabjan
član Štefan Huzjan

Bilten se nahaja tudi na spletni strani ZLTSS: www.zltss.si.

Vsebina člankov izraža avtorjevo mnenje in ne mnenja uredniškega odbora.

Naslovnica: Bistra pri Vrhniki. Valvasor: Slava Vojvodine Kranjske.

Zbor članov ZLTSS 2023

V soboto, 11. februarja 2023 smo v dvorani Doma krajanov v Šenčurju s pomočjo našega tajnika Aleksandra Saša Zupana organizirali redni letni zbor članov ZLTSS, še pred tem pa sestanek Upravnega odbora ZLTSS. Poleg predstavitve vseh potrebnih poročil smo predstavili predlog Upravnega odbora, da članarina in prispevek pravnih oseb javnega prava za leto 2023 ostajata zaenkrat še enaka kot zadnja leta, to je 60 EUR, saj se zavedamo, da po zadnjih treh letih naše članice potrebujejo čas za okrepitev in jih trenutno ne želimo obremenjevati še z višjo članarino. Zopet smo razložili, da v koliko ena od članic izstopi iz članstva in se potem ponovno pridruži naši Zvezi, kot se je nedolgo nazaj zgodilo, prvo leto ne more kandidirati za sodelovanje na festivalih. Naše člane smo tudi obvestili o spremembah v sestavi Strokovnega sveta, ki so trenutno v teku.

Dogovorili smo se, da bomo s pomočjo Aktiva mladih organizirali razstavo mask, pri čemer bomo pozvali naše članice, če so pri tem pripravljene sodelovati. Kot primer naj navedem, da se je že pred časom Folklorna skupina Kal nad Kanalom javila, da so raziskali svojo lastno masko in si želijo pri naši razstavi sodelovati. Pri projektu je pripravljana sodelovati tudi etnologinja, ki je članica ene izmed naših folklornih skupin.

Predstavili smo tudi predlog o organizaciji dneva ZLTSS, ko bi potekalo druženje v živo. Predlaganih je bilo več variant. Ena izmed njih je bila, da bi šlo za enodnevno druženje vseh naših članic, ki so pripravljene sodelovati, ob tem pa bi izvedli različne vsebine. Tako bomo vse naše članice pozvali, ali so pri tem pripravljene sodelovati in se tega druženja udeležiti, da vidimo, kako širok projekt bi bilo potrebno zastaviti.

Še enkrat smo pozvali naše članice, ki si želijo postaviti razstavo ljudskih glasbil sveta, naj nas kontaktirajo in jim jo brezplačno posodimo.

Po koncu zasedanja smo si ob sproščenem klepetu privoščili skupno kosilo.

mag. Janja Ravnikar, predsednica ZLTSS

Folkart in senegalski košarkarji

Zaradi svoje prepoznavnosti v svetu je tudi mariborski Folkart, enako kot mnogi ostali festivali in nacionalne CIOFF® sekcije, »tarča« številnih e-sporočil in interesa za udeležbo folklornih skupin z vsega sveta. Posebna zgodba je Afrika. Črna celina je v svoji lepoti in izjemnosti čisto poseben kos sveta, zato si vsi želimo na domačem dvorišču doživeti to svojstveno, čarobno kulturo. Vendar se iskanje in povabila afriškim skupinam lahko kar hitro spremenijo v precej travmatično izkušnjo. Večina teh afriških skupin, ki pošiljajo e-sporočila mnogim organizatorjem po Evropi, namreč po prejetem uradnem vabilu na festival sploh ne pride v Evropo. Podobno izkušnjo smo doživeli na Folkartu s povabilom skupini iz Senegala leta 1996, ki je bila »trda šola« in se je sprevrgla v pravo nočno moro.

Senegalci so sicer prišli, vendar bi bilo celo bolje, če ne bi. Že ob prihodu niso delovali kot folklorna skupina, prej kot košarkarska ekipa. Ko pa so prvi nastop na odru opravili kar v teniških copatih, smo ugotovili, da je nekaj zelo narobe. Še kako prav smo imeli: že naslednje jutro je manjkalo več kot 20 članov ekipe. Razpršili so se proti Italiji, kjer so jih polovili in spravili nazaj v Maribor. In potem se je začelo. Ne samo, da smo ostali brez ene nastopajoče skupine, kar je bil še najmanjši problem, nastanjenih smo imeli skoraj 30 Senegalcev, ki jih je bilo potrebno prehraniti, prenočiti in seveda poskrbeti za njihovo vrnitev domov. Začela se je prava mala diplomatska misija (po domače – godlja). Vključili smo policijo in po tednu dni smo uspeli Senegalce s pomočjo mariborskih policijskih inšpektorjev predati državnim organom, ki so jih po uradnem postopku poslali nazaj v Senegal.

Skozi vsa ta leta organiziranja Folkarta sem se glede navala afriških skupin na evropske organizatorje folklornih festivalov naučila predvsem naslednjega:

- dobre, resne in organizirane afriške skupine, ki so že bile na evropskih festivalih, v veliki večini ne delujejo tako, da bi pisale maile posameznim organizatorjem;
- večina (99 %) teh skupin, ki pisarijo festivalom, želi imeti takoj tudi že kar uradno vabilo na festival; v določenih afriških državah namreč lahko s tem uradnim dokumentom pridejo celo do finančnih sredstev za kulturno udejstvovanje;

- izdajajo se za folklorne ansamble in pošiljajo njihove (torej tuje) materiale, navajajo evropske festivale, katerih naj bi se že udeležili, podatke pa najdejo na spletu;
- če že kdaj slučajno nadaljujem komunikacijo, jih vedno prosim za kontakte evropskih festivalov, kjer so že nastopali; ker pošiljajo podatke, ki jih najdejo na spletu, vedno sama kontaktiram te festivale. V 100 % se zelo hitro izkaže, da skupina nikoli ni nastopala nikjer, kaj šele na omenjenih festivalih;
- če skupina še ni bila v Evropi in nima za to trdnih dokazil, potem to (vsaj zame) pomeni rdeči alarm. Na kratko, ampak vljudno, zaključim komunikacijo.

Zato se striktno držim naslednjega:

- nikoli, res nikoli ne pošiljam uradnega vabila na osnovi elektronskih sporočil nobeni od teh skupin. Raje nimam afriške skupine na festivalu;
- če želim povabiti afriško skupino, delam skupaj z ostalimi evropskimi festivali ter s konzulati/veleposlaništvimi evropskih držav, ki so odgovorni za Afriko. Povabim zgolj skupine, za katere lahko pridobim mnenje/priporočila od drugih organizatorjev.

Smo pa tudi v Mariboru imeli priložnost videti že kar nekaj odličnih afriških skupin. Tako smo na Folkartu gostili že Burundi, Benin, Kenijo, Republiko Južno Afriko, Mavricij, Esvatini (bivši Svazi); letos (2023) bomo gostili Zimbabve. Vse izključno v sodelovanju z ostalimi festivali, združenji, na osnovi osebnih poznanstev in priporočil iz zanesljivih virov – nikoli pa ne na osnovi e-sporočila določene skupine.

Tako mariborski Folkart koraka že v svoje 35. leto. Veliko je bilo že povedanega in spisanega o tem našem največjem slovenskem folklornem festivalu, ki je skozi tri desetletja in pol v Maribor in tudi Slovenijo privabil nešteto vrhunskih folklornih skupin, praktično iz vse Evrope in sveta. Izjemni prizori svetovne tradicijske umetnosti so Maribor vsako leto obarvali z barvami preteklosti, s pridihom sedanjosti. Folkart je odličen festival, ki si je skozi desetletja delovanja utrdil mesto med največjimi in najbolj prepoznavnimi evropskimi festivali, poznajo ga tudi po vsem folklornem svetu. Z delovanjem ni

prenehal niti v času zadnje pandemije, leta 2020 pa je bil celo eden redkih, če ne celo edini festival, ki se je v Evropi odvijal v živo. Zato bo letošnja, že 35. izvedba Folkarta ponovno pripeljala v Maribor in Slovenijo folklorne ansamble z vsega sveta. Ob evropskih državah bodo tu tudi Indonezija, Zimbabve in Bolivija, Nova Zelandija, Kitajska (če bo skupina dobila pravočasno dovoljenje z vrha) in Gruzija. Med 27. junijem in 1. julijem 2023 bo pisana svetovna folklorna družina oživila Maribor, njegove ulice in trge, torkova svečana otvoritev in sobotni zaključek na glavnem festivalskem odru pa bosta kot vedno prava paša za oči, ušesa in dušo. Prisrčno vabljeni v Maribor v folklornem tednu, ko Maribor postane prava prestolnica svetovne nesnovne kulturne dediščine.

Alenka Klemenčič, izvršna producentka festivala Folkart

40 let Folklornega društva Lancova vas

Folklorno društvo Lancova vas je bilo ustanovljeno leta 1983 z namenom, da oživlja, ohranja in predstavlja naše kulturno izročilo. Ob obletnicah društva so nastajali naši odmevnejši projekti, kot so izid kasete (*Za Haloškimi vrtami*), raziskava kulture oblačenja, šeg in navad ter plesnega in pustnega izročila s pomočjo strokovnjakov dr. Marije Makarovič, Mirka Ramovša in dr. Aleša Gačnika, izdelava praznih kostumov, izid prve knjige *Dediščina Lancove vasi in okolice* avtorjev dr. Marije Makarovič, Mirka Ramovša in dr. Aleša Gačnika, izid CD plošče, izid druge knjige *Oj, lepo je res na deželi* avtorice Nežke Lubej in izid tretje knjige *Fašenk za haloškimi vrtami* avtorja etnologa Andreja Brenceta.

Društvo se lahko pohvali z dobrimi uvrstitvami na srečanjih folklornih skupin. Vsa ta leta predstavljamo bogato kulturno dediščino na domačih odrih in v tujini. V koreografije naših plesov vključujemo različne šege in navade, ki so se dogajale ob druženjih (npr. gostije, trgatve, kožuhanje, puššanki ipd). Smo prejemniki Maroltove listine in plakete. V letu 2018 smo na svetovno znanem Poljskem festivalu dosegli drugo mesto v kategoriji avtentičnih skupin in prejeli posebno nagrado Jeana Rochera, dolgoletnega in častnega člana CIOFF® ter nekdanjega predstavnika za UNESCO. V letih delovanja društva so bile na RTV SLO posnete številne radijske in televizijske oddaje o dediščini Lancove vasi. Folklorniki in koranti smo dober glas o kraju, občini Videm in državi tako ponesli v Avstrijo, Italijo, Nemčijo, na Hrvaško, Madžarsko, v Francijo, Švico, na Češko, Poljsko, v Romunijo, Bolgarijo, Turčijo, Rusijo, Litvo, Bosno in Hercegovino, Makedonijo, na Sardinijo, Slovaško, v Singapur ...

Trenutno v društvu aktivno deluje skupina muzikantov, dve odrasli folklorni skupini, otroška folklorna skupina, dve skupini pevk ter skupina korantov. Društvo tako združuje preko 170 članov, ki kažejo srčen odnos do folklore in ljudskosti.

Na praznično leto se pripravljamo že kar nekaj časa, saj smo si za ta namen zastavili kar nekaj večjih in odmevnejših projektov, kot so četrta knjiga, druga CD plošča, terenska raziskava nove kostumske podobe Lancove vasi in okolice med letoma 1930 in 1940, razstave, okrogla miza in slavnostna akademija.

Knjiga **Včeraj, za danes in jutri**, avtoric Nežke Lubej in Barbare Sitar se v prvem obsežnejšem delu nanaša na ljudske igre. Nežka se je osredotočila na razliko praznovanj nekoč in danes. Opaža velika praznovanja jubilejev, rojstnih dni, porok idr. v dvoranah ali drugih prireditvenih prostorih. Nekoč so praznovali samo pomembnejše godove in poroke, vse pa je potekalo na domačih dvoriščih, v hišah, torej na relativno majhnih prostorih. Ljudje so tako bili bolj skupaj in povezani. Praznovanje je navadno popestril muzikant, ki si je ob daljših praznovanjih hitro zapolni čas s kakšno ljudsko igro in na tak način dodatno nasmejal goste. Ker gospa Nežka ni želela, da bi ta bogat del zapuščine tonil v pozabo, se je odločila opisati 40 odraslih

in 40 otroških iger, ki so se odvijale na tovrstnih veselih druženjih. Ob pomoči moderne tehnologije so vse te igre člani FD Lancova vas tudi odigrali in tako nudijo lažji vpogled v opisano. Vsi posnetki bodo v knjigi na voljo preko QR kod.

Drugi del knjige je namenjen novi raziskavi kulture oblačenja v Lancovi vasi med letoma 1930 in 1940. Opisano je opravljeno delo raziskave, temeljne značilnosti ter predstavljeni izdelani kostumi. Tudi ta del je dopolnjen s slikovnim in video materialom.

Na drugi **CD plošči** se bodo predstavili ljudski godci odraslih in otroške folklorne skupine v različnih sestavih, ki sicer spremljajo folklorne skupine na vajah in nastopih, pevke ljudskih pesmi, ki v našem društvu delujejo že vsa leta od ustanovitve društva. Kot novost se bo predstavila tudi mlajša skupina pevk, ki se je izoblikovala znotraj mlajše odrasle folklorne skupine na pobudo Janka Jerenka.

V sklopu tridnevnega dogajanja načrtujemo pripravo **razstave**, ki bo nazorno prikazala pregled delovanja društva od začetkov, vmesnih pomembnih prelomnic ter vse do danes. Razstava bo obogatena s slikovnim in video materialom, priznanji, kostumi, spomini iz gostovanj idr.

Obletnico bomo 17. 6. 2023 kronali s **slavnostno akademijo**, na kateri se bodo v Kulturnem domu Lancova vas predstavile vse aktualne skupine društva. Pred samo akademijo bomo pripravili okroglo mizo o tematikah, ki se porajajo v folklornih krogih – o smislu prikazovanja obredov in običajev, iger, odzivih na sodobna merila, kje naj ostanejo skupine v mestih in kako se naj predstavljajo skupine na vasi, o smislu menjavanja plesalcev, vodij, muzikantov ter o ocenjevanju skupin.

Smo društvo z bogato tradicijo, izrazito močno kulturno dediščino in smo izredno ponosni na prehojeno pot, na vse uspele projekte, ki so za nami in na vse, kar nas še čaka. Želimo, da se naša 40. obletnica ustrezno obeleži in pusti pečat v zgodovini društva, zato vas že sedaj vabimo, da se nam pridružite v Lancovi vasi med 16. in 18. junijem.

Barbara Sitar, predsednica društva

Ocenjevanje

Spoštovani sotrudniki, dovolite, da z vami podelim nekaj svojih misli glede sedanjega stanja folklorne v Sloveniji.

Trenutno se člani skupin neutrudno pripravljamo na redne letne revije folklornih skupin v organizaciji JSKD. Prejeli smo kriterije za ocenjevanje in po koncu revij bomo prejeli ocene. Do tu vse lepo in prav. „Hudič“ se skriva v podrobnostih. V štiridesetih letih, kolikor se ukvarjam s folkloro, sem prehodil pot od folklorista, ustanovitelja folklorne skupine, njenega predsednika, strokovnega vodje, avtorja koreografij/plesnih postavitev, do folklornika – člana skupine. V spominu so mi različne oblike organiziranosti skupin po regijah, saj sem bil tudi ustanovni član in dolgoletni predsednik Združenja folklornih skupin Posavja, Dolenjske in Zasavja, kasneje je Zasavje zamenjala Bela krajina. Moj spomin je ohranil tudi naslednje: bile smo uniformirane skupine, ko smo bili vsi kot eden, da, bog ne daj, da bi bila dva para enaka; pa od vključevanja obredja v splete, uporabe različnih rekvizitov na odru, do njihove „prepovedi“, oziroma stilizacije. Tudi to, da smo pred leti „morali“ za doseg višje ocene izvesti nov splet in še preden smo ga „uplesali“ in predstavili javnosti, že začeli z novim, da bomo izpolnili vrhnje kriterije ocenjevalcev (JSKD). Vedno sem to sprejemal kot del delovanja skupin in se s člani skupine prilagajal. Sedaj pa me res nekaj muči, kar bi rad podelil z vami in vas vprašal za vaše mnenje.

Zadnjih deset let se mi zdi, da so stvari malce ušle izpod vplivov stroke in se folklorna dejavnost vedno bolj izgublja v nepotrebnih spremembah. Od prvotne folkore – znanja ljudstva, ljudske duhovne kulture tudi širše ljudske kulture (<https://folklor.si/folklor/>) nasploh postajamo vedno bolj „žrtve“ posameznikov, ki zaradi različnih razlogov folkloro vedno bolj spreminjajo v meni „tujo“ dejavnost. Mladi se želijo uveljaviti s svojim pogledom in pri tem so vse bolj prodorni, skoraj vsiljivi, saj imajo, ne vem, zakaj, ocenjevalci revij v organizaciji JSKD pretiran vpliv. Bom kar argumentiral. Pred leti se je ocenjevalka zapičila v to, da se en par ni vrtel skladno z ostalimi, ni je pa motilo to, da je vodja druge skupine priznal, da so si ples izmislili, da torej ni ljudski ples, ampak izmišljeni ples. Celo

pohvalila jih je, da naj kar tako nadaljujejo. Drugič je ocenjevalec instrumentalnega dela plesa opozoril, da morajo godci igrati brez not, za drugo skupino, ki je prišla do državne ravni, pa je pripravil priredbo, ki je celo akademsko izobraženi glasbeniki brez not niso bili sposobni zaigrati.

Brez besed sem ostal, ko je kolega preroško izjavil, da bodo čez nekaj let na državnem srečanju FS v Beltincih, saj ve, kdo bo ocenjeval in bo imel njegovo postavitev. Takšnih primerov je še več. Kolikokrat se je zgodilo, da je oseba A predlagala skupino B, ker je potem oseba iz skupine B predlagala skupino osebe A. Zgodilo se je celo, da ocenjevalec ni bil na reviji, skupine je ocenil (!) na podlagi ogleda (verjetno amaterskih) video posnetkov.

Pa me vse to še ne bi toliko motilo, saj to jemljem kot tipično slovensko iznajdljivost. Težava je drugje. Težava je potem v rangiranju skupin. Večina občinskih razpisov za kulturo ima v razpisih, ki so po merilih JSKD, velik razpon med območno in državno ravni (celo 1800 točk), kar seveda pomeni tudi razliko v vrednosti v evrih. Seveda je končni znesek odvisen tudi od števila prijavljenih, razpoložljivih sredstev, ocen ostalih prijaviteljev in lahko za enako število točk v različnih letih prejmeš različno višino dodeljenih sredstev. Vse lepo in prav, če ne bi bilo prej opisanih anomalij, ki forsirajo določene skupine, druge pa puščajo na območni ravni in posledično z manjšo možnostjo pridobivanja sredstev na razpisih. Vsekakor pa so tu še vprašanja: Ali je res nujno rangiranje skupin? Ali ni vsaka skupina že sama po sebi neprecenljiva za okolje, iz katerega izhaja in v katerem deluje? Ali ni ohranjanje ljudskega izročila tisto, kar nas bogati? Ali bo po teh dveh pokoronskih letih sploh še interes za to dejavnost? V veliko občinah deluje samo po ena skupina (dokler glede na do sedaj navedeno še deluje) in postavljam vprašanje, ali je res nujno, da se tudi zanje uporablja kriterij JSKD? In seveda tudi delitev sredstev po navedenem kriteriju. Tudi glede na vse prej zgoraj navedeno.

Sam, ki plešem že 40 let, vedno z veseljem pogledam in občudujem ljudi, ki so se pri mojih letih šele odločili, da se bodo pridružili folklorni skupini. Veliko je takšnih skupin, ki so, glede na povprečno

starost plesalcev, resnično veteranske, vendar mlade po letih delovanja in po številu let delovanja posameznih plesalk in plesalcev. Žal so tudi takšne skupine uvrščene med veteranske in se jih »rangira« enako kot skupine z dolgoletnim delovanjem.

Ker veliko sodelujemo s skupinami s Hrvaške, menim, da bi se lahko ravnali po njih. Zato bi predlagal vodstvu JSKD in Ministrstvu za kulturo, da dosežejo, da se vsaj enkrat mesečno v javnih medijih pojavi tematika folklorne (plesi, pesmi, običaji, rokodelstvo) in se posamezne dejavnosti čim prej začnejo umeščati tudi v register nesnovne kulturne dediščine.

Tone Petrovič, folklorist in folklornik, član UO ZLTSS

MIFF 2023

Folklorno društvo VAL Piran in ZKD Piran organizirata letos že 19. folklorni festival MIFF Piran. Festival bo potekal od 27. 6. do 1. 7. 2023. Nastopile bodo folklorne skupine iz Slovenije, Avstrije, Poljske, Hrvaške in Italije. Predviden program, z možnimi spremembami:

- torek 27. 6. 2023 ob 20. uri: plesna delavnica vsek skupin, Trg 1. maja, Piran;
- sreda 28. 6. 2023 ob 21. uri nastop skupin, park Arigoni, Izola;
- četrtek 29. 6. 2023 ob 21. uri nastop skupin, Taverna, Koper;
- petek 30. 6. 2023 ob 21. uri nastop skupin, Tartinijev trg, Piran;
- sobota 1. 7. 2023 ob 21. uri zaključni nastop skupin, Tartinijev trg, Piran.

Borut Luša

Prihaja Folkart 2023: Indonezija (zgoraj) in Zimbabve (spodaj)
(foto: Arhiv Narodni dom Maribor)